

Datum van
inontvangstneming

:

12/08/2024

Geanonimiseerde versie

Vertaling

C-429/24 – 1

Zaak C-429/24

Verzoek om een prejudiciële beslissing

Datum van indiening:

18 juni 2024

Verwijzende rechter:

Sofiyski rayonen sad (Bulgarije)

Datum van de verwijzingsbeslissing:

3 juni 2024

Verzoekende partij:

St. Kliment Ohridski Primary Private School EOOD

Verwerende partij:

QX

B E S L I S S I N G

nr. 22814

Sofia, 3 juni 2024

SOFIYSKI RAYONEN SAD (RECHTER IN EERSTE AANLEG SOFIA), AFDELING CIVIEL RECHT, 26e kamer [OMISSIS] in de [OMISSIS]

Civiele zaak nr. 20231110137691/2024

en [OMISSIS] overwegende als volgt:

1 [OMISSIS]

- 2 Het verzoek om een prejudiciële beslissing betreft de uitlegging van RICHTLIJN 2011/83/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN 25 OKTOBER 2011 BETREFFENDE CONSUMENTENRECHTEN met betrekking tot schoolovereenkomsten tussen een particuliere school en de ouders inzake het onderwijs aan leerlingen tot de leeftijd van 16 jaar. De uitlegging heeft betrekking op de vraag hoe het begrip consument moet worden uitgelegd in de context van onderwijs op een particuliere basisschool en of de consument zich kan beroepen op niet gevraagde diensten (onderwijs).

PARTIJEN

- 3 **Verzoekende partij:** Chastno osnovno uchilishte „SV. KLIMENT OHRIDSKI” EOOD (St. Kliment Ohridski Primary Private School EOOD), [OMISSIS] Sofia, [OMISSIS]
- 4 **Verwerende partij:** QX, Sofia [OMISSIS]

FEITEN

- 5 Vaststaat dat partijen twee overeenkomsten hebben gesloten die betrekking hebben op het bezoeken van een dagschool door de kinderen van verweerder. Een van de overeenkomsten betrof het schoolbezoek van de dochter van verweerder, KL, [OMISSIS] in de zesde klas in het schooljaar 2022/2023. De andere overeenkomst betrof het schoolbezoek van de zoon van verweerder, SP, [OMISSIS] in de vijfde klas in het schooljaar 2022/2023.
- 6 Vaststaat dat de duur van de overeenkomsten het schooljaar 2022/2023 bestreek. Als tegenprestatie voor de schoolplicht is met verweerder de betaling van een jaarlijks schoolgeld overeengekomen.
- 7 Volgens de overeenkomst voor KL bedroeg het schoolgeld 11.300 leva (BGN) (ongeveer 5.500 EUR), te betalen in drie termijnen:
- 3.800 BGN (ongeveer 1.900 EUR) [OMISSIS], te betalen op 30 september 2022
 - 3.800 BGN (ongeveer 1.900 EUR) [OMISSIS], te betalen op 31 december 2022
 - 3.700 BGN (ongeveer 1.900 EUR) [OMISSIS], te betalen op 8 februari 2023.

Vaststaat dat verweerder de volgende bedragen heeft betaald:

- 3.000,00 BGN (ongeveer 1.500 EUR) op 28 september 2022
- 3.000,00 BGN (ongeveer 1.500 EUR) op 9 december 2022.

8 Volgens de overeenkomst voor SP bedroeg het jaarlijkse schoolgeld 9.040 BGN (ongeveer 4.500 EUR), te betalen in drie termijnen:

- 3.000 BGN (ongeveer 1.500 EUR) [OMISSIS], te betalen op 30 september 2022
- 3.000 BGN (ongeveer 1.500 EUR) [OMISSIS], te betalen op 31 december 2022
- 3.040 BGN (ongeveer 1.500 EUR) [OMISSIS], te betalen op 8 februari 2023.

Vaststaat dat verweerder de volgende bedragen heeft betaald:

- 2.400 BGN (ongeveer 1.200 EUR) op 27 september 2022
- 2.400 BGN (ongeveer 1.200 EUR) op 9 december 2022.

9 Vaststaat dat partijen contractueel een eenzijdig opzeggingsrecht van verweerder zijn overeengekomen, dat schriftelijk kan worden uitgeoefend met inachtneming van een opzegtermijn van een maand en waarop een contractuele boete van toepassing is. De overeenkomsten bepalen dat, indien verweerder de laatste termijn op het tijdstip van opzegging niet heeft betaald, de boete gelijk is aan het bedrag van de laatste termijn op de datum van opzegging (artikel 6.4, tweede streepje, tweede zin, van de overeenkomst).

10 Vaststaat dat het schooljaar was verdeeld in een eerste schoolhalfjaar van 15 september 2022 tot en met 31 januari 2023 en een tweede schoolhalfjaar van 1 februari 2023 tot en met 30 juni 2023.

11 Vaststaat dat KL en SP tot 3 april 2023 verzoeksters school hebben bezocht en vervolgens van school zijn veranderd. Het verzoek om van school te veranderen is op 27 maart 2023 naar de nieuwe school gestuurd en niet naar verzoekster. KL en SP gingen op 4 april 2023 voor het eerst naar de nieuwe school. Vaststaat dat de overeenkomst tussen partijen met ingang van 4 april 2023 is beëindigd.

12 Verweerdere kinderen hebben dus twee maanden na het begin van het tweede schoolhalfjaar de school van verzoekster bezocht. Verweerder heeft de laatste termijn voor beide overeenkomsten niet betaald.

13 De school heeft tegen verweerder een vordering tot betaling van de contractuele boetes uit hoofde van de twee overeenkomsten ingesteld op grond dat verweerder de overeenkomsten eenzijdig had opgezegd door de kinderen van de school af te melden. Verzoekster betoogt dat de boete op grond van de overeenkomsten gelijk is aan het bedrag van de laatste termijn. Verzoekster vordert een boete van 5.300 BGN (ongeveer 2.600 EUR) uit hoofde van de voor KL gesloten overeenkomst en van 4.240 BGN (ongeveer 2.100 EUR) uit hoofde van de overeenkomst voor SP.

- 14 Tussen partijen staat vast dat de laatste termijn niet is betaald. Noch het bedrag van de laatste termijn, noch het bedrag van de contractuele boete wordt betwist.
- 15 In de zaak is vastgesteld dat verzoekster als particuliere school geen openbare of gemeentelijke middelen ontvangt. Zij wordt uitsluitend gefinancierd door middel van schoolgeld, giften en andere inkomsten.
- 16 In zijn verweerschrift heeft verweerder aangevoerd dat de overeengekomen contractuele boete nietig was wegens schending van de goede zeden, aangezien deze leidde tot ongerechtvaardigde verrijking. Deze gaat verder dan de voor haar typische doeleinden van bescherming, schadeloosstelling en sancties. Verweerder erkent dat hij de overeenkomst heeft beëindigd door de kinderen van de school af te halen omdat verzoekster tekortkomingen zou hebben toegestaan en andere leerlingen e-sigaretten zouden hebben aangeboden om te roken en op het schoolplein zouden hebben gerookt. Het gebrek aan toezicht op school was volgens verweerder onaanvaardbaar.
- 17 Het geschil betreft de vraag of artikel 6.4, tweede streepje, tweede zin, van de betrokken overeenkomst nietig is wegens strijd met de goede zeden. Partijen zijn het oneens over de vraag of het boetebeding een verborgen ongerechtvaardigde verrijking vormt. Ook de vraag of de hoogte van de boete verder gaat dan de doeleinden van bescherming, schadeloosstelling en sancties, is omstreden. Ook blijft in geschil om welke soort overeenkomst het gaat.

TOEPASSELIJKE BEPALINGEN VAN BULGAARS RECHT:

18 KONSTITUTSIA NA REPUBLIKA BULGARIA (GRONDWET VAN DE REPUBLIEK BULGARIJE)

„Artikel 53 (1) Eenieder heeft recht op onderwijs.

(2) Tot het bereiken van de leeftijd van 16 jaar is schoolbezoek verplicht.

(3) Primair en secundair onderwijs op staatsscholen en gemeentelijke scholen is gratis. Het onderwijs op openbare universiteiten is gratis onder de bij de wet vastgestelde voorwaarden.

(4) De universiteiten genieten academische autonomie.

(5) Scholen kunnen door particuliere personen en organisaties worden opgericht onder de voorwaarden en volgens de procedure die bij wet zijn vastgesteld. Het onderwijs op deze scholen moet voldoen aan de door de staat opgestelde eisen.

(6) De staat bevordert het onderwijs door scholen op te richten en te financieren, getalenteerde leerlingen en studenten te ondersteunen en de voorwaarden voor beroepsopleiding en omscholing te scheppen. Alle schooltypes en -niveaus staan onder overheidstoezicht.”

19 ZAKON ZA PREDUCHILISHTNOTO I UCHILISHTNOTO OBRAZOVANIE (WET INZAKE KLEUTER- EN SCHOOLONDERWIJS, hierna: „ZPUO”)

20 Afdeling IV. Recht op onderwijs. Verplicht kleuter- en schoolonderwijs

„**Artikel 8** (1) [OMISSIS] De verplichting om de kleuterschool te bezoeken geldt vanaf het schooljaar dat begint in het jaar waarin het kind de leeftijd van 4 jaar bereikt, waarbij de ouders een van de in artikel 67 bedoelde vormen kiezen en de staat en de gemeenten zich ertoe verbinden het kader voor de opvang van de kinderen in de kleuterscholen en kleuterklassen van de basisschool vast te stellen.

(2) De schoolplicht geldt tot het kind de leeftijd van 16 jaar heeft bereikt en begint met het schooljaar waarin het kind de leeftijd van 7 jaar bereikt.”

21 Vierde hoofdstuk. INSTELLINGEN IN HET KLEUTER- EN SCHOOLONDERWIJS

„Afdeling I. Definities en juridische status

Artikel 25 (1) De school is een instelling van het kleuter- en schoolonderwijs waar leerlingen worden onderwezen, opgevoed en sociaal gevormd en waar de voorwaarden worden geschapen voor het afronden van een klas of het behalen van een opleidingsniveau en/of voor het behalen van een onderwijsdiploma. In de onder deze wet vallende gevallen schept de school ook de voorwaarden voor het verwerven van een beroepskwalificatie.

(2) De school kan ook verplicht kleuteronderwijs aan kinderen aanbieden onder de voorwaarden en volgens de procedure die zijn vastgelegd in de nationale onderwijsnormen voor kleuteronderwijs en de nationale onderwijsnormen voor de fysieke omgeving en IT- en bibliotheekvoorzieningen van kleuterscholen, scholen en centra voor persoonlijke ontwikkeling.”

22 „Artikel 29 (1) De instellingen in het kleuter- en schoolonderwijs zijn rechtspersonen.

(2) Met uitzondering van particuliere kleuterscholen en particuliere scholen hebben de instellingen vanaf de datum van bekendmaking van het besluit tot oprichting ervan in de „Darzhaven vestnik” (Staatscourant) de hoedanigheid van rechtspersoon, tenzij in dit besluit anders is bepaald.

(3) Particuliere kleuterscholen en particuliere scholen verwerven de hoedanigheid van rechtspersoon overeenkomstig de vereisten en procedures van het wetboek van koophandel, de wet op rechtspersonen zonder winstoogmerk, de wet op de coöperaties of de wetgeving van een andere lidstaat.”

23 Afdeling II. Soorten instellingen

„**Artikel 36** Scholen zijn staats-, gemeentelijke, particuliere of religieuze instellingen.”

24 „**Artikel 40** (1) Particuliere scholen zijn kleuterscholen en scholen die zijn opgericht door natuurlijke en/of rechtspersonen in de vorm van handelsvennootschappen, rechtspersonen zonder winstoogmerk of coöperaties of als ondernemingen volgens de wetgeving van een lidstaat.

(2) Particuliere kleuterscholen en scholen beginnen hun activiteiten pas na inschrijving in het register van instellingen van het systeem van kleuter- en schoolonderwijs volgens de voorwaarden en procedures die in deze wet zijn vastgelegd.

(3) Particuliere scholen als bedoeld in artikel 38, leden 1 en 2, en artikel 39, lid 2, punten 1 tot en met 3, kunnen worden opgericht door natuurlijke en/of rechtspersonen.

(4) Particuliere kleuterscholen en scholen kunnen krachtens de bepalingen van deze wet en krachtens de wetgeving van een andere lidstaat – indien zij krachtens de wetgeving van die lidstaat een vergunning hebben verkregen en de vereisten van het onderwijsstelsel van die staat kunnen worden gekoppeld aan de in artikel 22 bedoelde nationale onderwijsnormen – onderwijs geven en diploma's over afgerond kleuteronderwijs respectievelijk een afgeronde klas, een behaald opleidingsniveau of schoolopleidingsniveau verstrekken.”

25 „**Artikel 301** [OMISSIS] (1) De diensten die verder gaan dan het door de staat gefinancierde aanbod krachtens artikel 10, lid 3, en die door particuliere kleuterscholen en scholen tegen betaling worden verstrekt, worden geregeld in de reglementen van de respectieve particuliere kleuterschool of school.

(2) De voorwaarden en de procedure voor de betaling van de diensten als bedoeld in lid 1 alsmede het bedrag worden contractueel overeengekomen tussen de particuliere kleuterschool of school en de ouder van het kind of de leerling.

(3) Particuliere kleuterscholen en scholen die onder het stelsel van overheidsfinanciering vallen, mogen van ouders een bijdrage heffen ter dekking van de kosten die zij maken voor de verstrekking en het onderhoud van instellingen waarin verplicht kleuter- en schoolonderwijs aan kinderen en leerlingen plaatsvindt, waarbij het maximumbedrag per kind of leerling wordt vastgesteld volgens de methode die in de nationale onderwijsnormen voor de financiering van instellingen is uiteengezet.

(4) Het gebruik van de in lid 1 bedoelde diensten door een kind of een leerling mag geen verplichte voorwaarde voor zijn of haar toelating tot een particuliere kleuterschool of school of voor zijn of haar deelname aan het verplichte onderwijs of het verplichte kleuteronderwijs zijn.”

26 ZAKON ZA ZASHTITA NA POTREBITELITE (WET INZAKE CONSUMENTENBESCHERMING, hierna: „ZZP”)

27 Aanvullende bepalingen

„§ 13 Voor de toepassing van deze wet wordt verstaan onder

1. ‚consument’: iedere natuurlijke persoon die goederen of diensten verwerft voor doeleinden die niet als bedrijfs- of beroepsmatig kunnen worden beschouwd, en iedere natuurlijke persoon die, als partij bij een overeenkomst krachtens deze wet, handelt voor doeleinden die niet als bedrijfs- of beroepsmatig kunnen worden beschouwd.

2. [OMISSIS] ‚handelaar’: iedere natuurlijke persoon of iedere rechtspersoon die in het kader van zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit, op publiek- of civielrechtelijk gebied, goederen verkoopt of te koop aanbiedt, diensten verleent of overeenkomsten sluit met consumenten, alsmede iedere persoon die namens hem en voor zijn rekening optreedt.

[...]

14. ‚dienst’: iedere zelfstandig verrichte materiële of intellectuele activiteit die bestemd is voor een andere persoon en niet als hoofddoel de overdracht van het bezit van een goed heeft.

[...]

35. [OMISSIS] ‚dienstenovereenkomst’: iedere overeenkomst waarbij de handelaar de consument een dienst met inbegrip van een digitale dienst, levert of zich ertoe verbindt een dienst te leveren.”

28 ZAKON ZA ZADULZHENIATA I DOGOVORITE (WET INZAKE VERBINTENISSEN EN OVEREENKOMSTEN, hierna: „ZZD”)

29 „Artikel 8 [OMISSIS] Een overeenkomst is een overeenkomst die tussen twee of meer personen wordt gesloten teneinde een rechtsbetrekking tussen hen tot stand te brengen, te regelen of te beëindigen.

Deze personen oefenen hun recht uit om hun belangen te verdedigen. Zij mogen deze rechten niet uitoefenen op een manier die in strijd is met de belangen van de samenleving.

„Artikel 9 [OMISSIS] De contracterende partijen zijn vrij om de inhoud van de overeenkomst te bepalen, mits deze niet in strijd is met dwingende bepalingen van de wet of met de goede zeden.”

30 Opdrachtovereenkomst

„**Artikel 280** In het kader van een opdrachtovereenkomst verbindt de opdrachtnemer zich ertoe om voor rekening van de opdrachtgever de hem door de opdrachtgever opgedragen activiteiten uit te voeren.”

31 Boetebeding

„**Artikel 92** De boete heeft tot doel de nakoming van de verbintenis uit overeenkomst te verzekeren en de door de niet-nakoming veroorzaakte schade te vergoeden, zonder dat deze hoeft te worden aangetoond. De schuldeiser kan ook een hogere schadevergoeding vorderen.

[OMISSIS] Indien het bedrag van de boete niet in verhouding staat tot de schade of indien de verplichting niet of slechts gedeeltelijk is nagekomen, kan de rechter de boete verlagen.”

32 **TARGOVSKI ZAKON (HANDELSWET, hierna: „TZ”)**

33 „Eerste deel. ALGEMEEN DEEL

Eerste hoofdstuk. ALGEMENE BEPALINGEN

Koopman

Artikel 1 (1) Voor de toepassing van deze wet wordt onder koopman verstaan iedere natuurlijke of rechtspersoon die bedrijfsmatig een van de volgende activiteiten uitoefent:

1. aankoop van goederen of andere voorwerpen voor wederverkoop in ongewijzigde, bewerkte of verwerkte staat;
2. [OMISSIS] verkoop van goederen uit eigen productie;
3. [OMISSIS] aankoop van effecten voor wederverkoop;
4. [OMISSIS] handelsvertegenwoordiging en -bemiddeling;
5. [OMISSIS] commissionerings-, expeditie- en transporthandelingen;
6. [OMISSIS] verzekeringshandelingen;
7. [OMISSIS] bank- en geldtransacties;
8. [OMISSIS] wisselbrieven, orderbriefjes en cheques;
9. [OMISSIS] opslaghandelingen;
10. [OMISSIS] licentiehandelingen;
11. [OMISSIS] controle van goederen;

12. [OMISSIS] handelingen op het gebied van intellectuele eigendom;
13. [OMISSIS] diensten op het gebied van hotels, toerisme, reclame, gegevensverwerking, programmering, agentschap en overige diensten;
14. [OMISSIS] aankoop, bouw of uitrusting van gebouwen met het oog op de verkoop;
15. [OMISSIS] leasing.

(2) Kooplieden zijn:

1. handelsvennootschappen;
2. coöperaties met uitzondering van woningbouwcoöperaties.

(3) Koopman is tevens eenieder die een onderneming exploiteert die, gelet op haar doel en omvang, het bestaan van een commercieel georganiseerde bedrijfsuitoefening vereist, ook al valt de activiteit niet onder lid 1.

34 Derde deel. Handelstransacties

Eenentwintigste hoofdstuk. ALGEMENE BEPALINGEN

Afdeling I. BASISBEPALINGEN

DEFINITIE VAN HANDELSTRANSACTIE

„**Artikel 286** [OMISSIS] (1) Een handelstransactie is een handeling die door een koopman wordt verricht in het kader van zijn bedrijfsactiviteit.

(2) De in artikel 1, lid 1, bedoelde handelingen zijn handelstransacties ongeacht de hoedanigheid van de personen die ze uitoefenen.

(3) In geval van twijfel wordt een door een koopman verrichte handeling geacht te hebben plaatsgevonden in het kader van zijn bedrijfsactiviteit.”

35 **GRAZHDANSKI PROTSESUALEN KODEKS (WETBOEK VAN BURGERLIJKE RECHTSVORDERING, hierna: „GPK”)**

36 „Beginsel van ambtshalve onderzoek”

Artikel 7 (3) De rechter onderzoekt ambtshalve of een consumentenovereenkomst oneerlijke bedingen bevat. Hij biedt partijen de gelegenheid hun standpunt dienaangaande kenbaar te maken.

37 Tweeëntwintigste hoofdstuk. BEROEP IN CASSATIE

Artikel 280 (3) Een cassatieberoep is niet ontvankelijk in het geval van:

1. beslissingen in hoger beroep met een waarde van 5.000 BGN of minder in burgerlijke zaken en tot 20.000 BGN in handelszaken, behalve in het geval van beslissingen inzake eigendom en andere zakelijke rechten op onroerende goederen, alsmede daarmee verband houdende vorderingen die bepalend zijn voor de eigendomsactie;

TOEPASSELIJKE UNIERECHTELIJKE BEPALINGEN:

38 RICHTLIJN 2011/83/EU VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD VAN 25 OKTOBER 2011 BETREFFENDE CONSUMENTENRECHTEN, TOT WIJZIGING VAN RICHTLIJN 93/13/EEG VAN DE RAAD EN VAN RICHTLIJN 1999/44/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD EN TOT INTREKKING VAN RICHTLIJN 85/577/EEG EN VAN RICHTLIJN 97/7/EG VAN HET EUROPEES PARLEMENT EN DE RAAD (VOOR DE EER RELEVANTE TEKST)

39 Overwegingen

„(17) Onder de definitie van consument dienen natuurlijke personen te vallen die buiten hun handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit handelen. Bij gemengde overeenkomsten, waar een overeenkomst wordt gesloten voor doeleinden die deels binnen en deels buiten de handelsactiviteit van de persoon liggen en het handelsoogmerk zo beperkt is dat het binnen de globale context van de overeenkomst niet overheerst, dient die persoon echter ook als consument te worden aangemerkt.”

40 „Artikel 2 Definities

Voor de toepassing van deze richtlijn wordt verstaan onder:

1. ‚consument’: iedere natuurlijke persoon die bij onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt voor doeleinden die buiten zijn bedrijfs- of beroepsactiviteit vallen;

2. ‚handelaar’: iedere natuurlijke persoon of iedere rechtspersoon, ongeacht of deze privaat of publiek is, die met betrekking tot onder deze richtlijn vallende overeenkomsten handelt, mede via een andere persoon die namens hem of voor zijn rekening optreedt, in het kader van zijn handels-, bedrijfs-, ambachts- of beroepsactiviteit;

[...]

6. ‚dienstenovereenkomst’: iedere andere overeenkomst dan een verkoopovereenkomst, waarbij de handelaar de consument een dienst levert of zich ertoe verbindt een dienst te leveren en de consument de prijs daarvan betaalt of zich ertoe verbindt de prijs daarvan te betalen;”

41 „Artikel 3 Toepassingsgebied

1. Deze richtlijn is van toepassing, onder de voorwaarden en in die mate als aangegeven in de bepalingen ervan, op alle tussen een handelaar en een consument gesloten overeenkomsten. Zij is ook van toepassing op overeenkomsten voor de levering van water, gas, elektriciteit of stadsverwarming, ook door openbare leveranciers, voor zover deze producten op een contractuele basis worden geleverd.”

42 „Artikel 27 Niet-gevraagde leveringen

Consumenten zijn vrijgesteld van enige betalingsverplichting in gevallen van ongevraagde levering van goederen, water, gas, elektriciteit, stadsverwarming of digitale inhoud, dan wel ongevraagde verstrekking van diensten, zoals verboden door artikel 5, lid 5, en punt 29 van bijlage I van richtlijn 2005/29/EG. In deze gevallen betekent het uitblijven van een reactie van de consument op de ongevraagde levering of verstrekking niet dat hij met deze instemt.”

VERBAND MET HET UNIERECHT**BEHOEFTE AAN UITLEGGING:**

- 43 Het Bulgaarse onderwijssysteem omvat kleuterscholen waar kleuteronderwijs wordt gegeven, en scholen waar kleuter-, basis-, lager en middelbaar onderwijs wordt gegeven.
- 44 Schoolbezoek is verplicht voor personen tot 16 jaar in overeenstemming met artikel 8, lid 2, ZPUO.
- 45 In kleuterscholen, dat wil zeggen op het niveau van kleuteronderwijs, is het verplicht om naar school te gaan. Deze verplichting heeft betrekking op het onderwijs aan kinderen tussen 4 en 7 jaar.
- 46 Schoolonderwijs is het volgende opleidingsniveau. Het omvat een basisschoolniveau voor de leeftijd van 7 tot 10 jaar en bestaat uit de eerste tot en met de vierde klas. Het volgende niveau [OMISSIS] betreft het onderwijs aan leerlingen in de leeftijd van 10 tot 13 jaar, dat wil zeggen voor de vijfde tot en met de zevende klas. Het basisopleidingsniveau wordt behaald aan het einde van klas 7. Het gymnasium/atheneum is verdeeld in twee fasen. Fase I omvat de klassen acht tot en met tien, dat wil zeggen tot de leeftijd van 16 jaar. Tot op dit moment is schoolbezoek verplicht. Fase II loopt van de elfde tot de twaalfde klas. In Bulgarije bestaat er geen schoolplicht voor deze fase van het gymnasium/atheneum.
- 47 Afhankelijk van de financieringsvorm bestaan er staatsscholen en particuliere scholen. Het onderwijs op particuliere scholen is niet kosteloos, dat wil zeggen dat de ouders van de kinderen de kosten van het onderwijs dragen. Krachtens artikel 301, lid 2, ZPUO vindt het onderwijs op particuliere scholen plaats op

basis van een tussen de school en de ouders van de leerling gesloten schoolovereenkomst.

- 48 In casu staat vast dat verzoekster een particuliere school is die krachtens artikel 40 ZPUO als eenpersoonsvennootschap is geregistreerd. Verzoekster handelt dus niet als rechtspersoon zonder winstoogmerk of als coöperatie, maar als handelaar. Verzoekster oefent een bedrijfsactiviteit uit, namelijk het onderwijs dat wordt gegeven aan leerlingen van de klassen 1 tot en met 7. Verzoekster biedt onderwijs aan leerlingen van de eerste klas tot en met de zevende klas aan, dat wil zeggen tot de leeftijd van 13 jaar. Zij verricht een activiteit die verplicht is voor leerlingen. In Bulgarije geldt de schoolplicht immers tot de tiende klas of tot de leeftijd van 16 jaar.
- 49 Het onderwijs vindt plaats overeenkomstig de nationale onderwijsnormen die bij besluit van de minister van Onderwijs en Wetenschappen worden vastgesteld. Deze normen definiëren de schoolvakken, het aantal lessen en de duur van het onderwijs. Daarentegen wordt een overeenkomst gesloten tussen de ouders van de leerlingen en de particuliere school, waarin de randvoorwaarden voor het schoolbezoek, te weten schoolgeld, betalingstermijnen, rechten en verplichtingen van partijen, worden vastgesteld. In de overeenkomst worden afspraken gemaakt die niet in de wet of onderwijsnormen geregeld zijn.
- 50 Enerzijds hebben verzoekster en verweerder een schoolovereenkomst gesloten voor een periode die in Bulgarije onder de schoolplicht valt. De overeenkomst heeft dus betrekking op het onderwijs aan leerlingen op het opleidingsniveau waarvoor een schoolplicht bestaat. Verzoekster verricht een dienst – onderwijs en kennisoverdracht. De tegenprestatie van verweerder is de contractueel overeengekomen vergoeding. Bovendien werd de overeenkomst niet gesloten in het kader van de bedrijfs- of economische activiteiten dan wel de ambachts- of beroepsactiviteit van de ouders, maar in het kader van de activiteit van de school. Met de overeenkomst wordt evenwel voldaan aan de verplichting van verweerder als ouder om zijn kinderen tot de leeftijd van 16 jaar naar school te sturen.
- 51 Anderzijds oefent verzoekster een bedrijfs- en handelsactiviteit uit door onderwijsdiensten te verlenen aan schoolplichtige leerlingen. Verzoekster is een handelsvennootschap. Verweerder is een persoon die verplicht is zijn kinderen in te schrijven voor het verplichte onderwijs. De beslissing om de kinderen in te schrijven op een staatsschool of op een particuliere school is uitsluitend een zaak van verweerder respectievelijk de ouders van het kind. Particuliere scholen verschillen van staatsscholen door de wijze waarop zij worden gefinancierd en door het te betalen schoolgeld. Op staatsscholen hoeft er niets betaald te worden voor het onderwijs, terwijl op particuliere scholen door de ouders van de leerlingen daarvoor betaald moet worden.
- 52 Er zijn geen verschillen in het onderwijs wat betreft de verplichte vakken, het aantal lessen en de leerinhoud. Het verschil tussen de twee soorten scholen ligt in het aanvullende aanbod, namelijk catering, vervoer, extra keuzevakken, extra

buitenschoolse activiteiten, klasgrootte en andere diensten. Het verschil ligt praktisch in de individuele onderwijsaanpak van de particuliere scholen. Dit is het gevolg van het feit dat het aantal leerlingen lager is en dat het mogelijk is om individueel in de verschillende vakken te werken.

- 53 In die omstandigheden vraagt deze rechter zich af of de tussen partijen gesloten overeenkomst een consumentenovereenkomst, een privaatrechtelijke dan wel een commerciële overeenkomst is. Het is de verwijzende rechter niet duidelijk of verweerder de hoedanigheid van consument van een dienst heeft, aangezien hij verplicht is zijn kinderen naar school te sturen. De ouders sluiten evenwel een overeenkomst en de kinderen maken gebruik van de onderwijsdienst. De verwijzende rechter vraagt zich dus niet alleen af of verweerder een consument is, maar ook of de leerlingen consumenten zijn in deze overeenkomst.
- 54 Volgens de rechter is het niet duidelijk of RICHTLIJN 2011/83/EU in casu op de betrokken rechtsverhouding kan worden toegepast. De behoefte aan uitlegging met betrekking tot de hoedanigheid van consument, de levering van een goed en de toepasselijkheid van de richtlijn vloeit voort uit de noodzaak om te bepalen of het verstrekken van onderwijs door een particuliere school op een verplicht onderwijsniveau, een dienstverrichting in de zin van de richtlijn vormt en of de ouders en de kinderen consumenten van deze dienst zijn. De onduidelijkheid vloeit voort uit het feit dat het gaat om verplicht onderwijs en niet om vrijwillige onderwijsprogramma's. Van de dienst kan zowel in staatsscholen als in particuliere scholen gebruik worden gemaakt.
- 55 Het antwoord op deze vragen en de uitlegging van de richtlijn zijn noodzakelijk, aangezien het beginsel van ambtshalve onderzoek op grond van artikel 7, lid 3, GPK van toepassing is op consumentengeschillen. In consumentenzaken is het beginsel van ambtshalve onderzoek van de feiten van toepassing, en de rechter kan ambtshalve bewijzen verzamelen en de toepasselijkheid van dwingende wettelijke bepalingen onderzoeken. De rechter treedt ambtshalve (*ex officio*) op in consumentenzaken.
- 56 Bovendien kan de rechter in consumentengeschillen ambtshalve een dwingende rechtsregel ter bescherming van de consument toepassen, zelfs indien de verweerder zich daarop niet heeft beroepen.
- 57 De vragen zijn relevant voor de zaak met betrekking tot de rechten en plichten van leerlingen en ouders. Indien de vragen aldus worden beantwoord dat de met de particuliere school gesloten schoolovereenkomst een consumentenovereenkomst is, rijst de vraag of het beginsel van vrijstelling van de betalingsverplichting in het geval van niet-gevraagde diensten in de zin van artikel 27 van de richtlijn moet worden toegepast. Kan het kind of de ouder zich in dat geval erop beroepen dat zij niet hebben gevraagd om bepaalde vakken en het aantal uren in de verplichte en facultatieve vakken? Kan de verplichting van de ouders om het gevorderde schoolgeld te betalen worden verminderd indien wordt aangevoerd dat het kind niet om onderwijs heeft gevraagd in een bepaald vak en voor een bepaald aantal

uren? Het probleem vloeit voort uit de wettelijke verplichting om tot de leeftijd van 16 jaar naar school te gaan (10e klas) en het vereiste van een minimumaantal vakken met een bepaald aantal uren, dat bij besluit van de minister van Onderwijs wordt vastgesteld.

- 58 Onderwijs is een gevoelig gebied dat een evenredige toepassing van de beginselen vereist, zowel op het gebied van de consumentenbescherming, dat wil zeggen op economisch gebied, als op het gebied van de schoolplicht. De reden hiervoor is dat kinderen op jongere leeftijd strikte controle en een verplicht minimum-onderwijsprogramma nodig hebben. Op het gebied van het onderwijs zou het dus niet de taak van leerlingen en ouders moeten zijn om zelf te beslissen over vakken en de inhoud daarvan.
- 59 Gelet op het voorgeschreven verplichte onderwijs volgens de nationale onderwijsnormen is het voor de rechter onduidelijk of de gehele overeenkomst een consumentenovereenkomst is. Het is ook mogelijk dat de overeenkomst alleen een consumentenovereenkomst is voor het gedeelte dat geen betrekking heeft op onderwijs en opleiding: voor catering, vervoer, naschoolse opvang en overige diensten, dat wil zeggen alles wat verder gaat dan de voorgeschreven minimumnormen. De vraag is of de overeenkomst enkel een consumentenovereenkomst is buiten het gebied van de voorgeschreven onderwijsnormen, dat wil zeggen dat deze betrekking heeft op een dienst en een activiteit die, anders dan het onderwijs, niet inherent zijn aan de school.
- 60 Het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing betreft dus in wezen de vraag of de richtlijn consumentenbescherming aldus moet worden uitgelegd dat zij van toepassing is wanneer ouders met een als onderneming geregistreerde particuliere school een overeenkomst sluiten voor het schoolbezoek van kinderen in de leeftijd/klassen waarvoor schoolplicht bestaat.
- 61 Moet het begrip „consument” aldus worden uitgelegd dat, in het geval van een tussen de ouders en een particuliere school gesloten overeenkomst inzake verplicht onderwijs, de ouders de consumenten van de dienst zijn? Het is voor de rechter onduidelijk of leerlingen die het verplichte onderwijs volgen aan een particuliere school die als onderneming is geregistreerd, de hoedanigheid van consument van een dienst in de zin van voornoemde bepaling krijgen of dat de ouders consumenten zijn.
- 62 Bovendien vraagt de rechter zich af of onderwijs op een verplicht onderwijsniveau aan een particuliere school moet worden beschouwd als een dienst wanneer het wordt gegeven overeenkomstig de nationale onderwijsnormen.
- 63 De uitlegging van bovengenoemde bepalingen is relevant om te bepalen of de betrokken overeenkomst een consumentenovereenkomst, een privaatrechtelijke of een commerciële overeenkomst is. [OMISSIS] De twijfel vloeit voort uit het feit dat de aard van de overeenkomst bepalend is voor de vraag of een cassatieberoep al dan niet ontvankelijk is. De uitlegging zal licht werpen op de vraag of de

partijen het recht hebben om in derde aanleg beroep in te stellen of dat ze alleen het recht hebben om in beroep te gaan overeenkomstig artikel 280 GPK.

- 64 De rechter heeft vastgesteld dat voor het onderhavige verzoek om een prejudiciële beslissing niet is voldaan aan de voorwaarden voor een spoedprocedure op grond van artikel 107 van het Reglement voor de procesvoering van het Hof van Justitie van de Europese Unie.
- 65 Op deze gronden beslist de rechter als volgt:

B E S L I S S I N G:

66 Aan het Hof van Justitie van de Europese Unie worden **krachtens artikel 267 VWEU en artikel 629 GPK** de volgende vragen **voorgelegd** met het verzoek om een prejudiciële beslissing:

1. Moet het begrip „*consument*” in de zin van artikel 2, punt 1, van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (voor de EER relevante tekst) **aldus worden uitgelegd** dat daaronder ook valt een ouder die met een particuliere school een schoolovereenkomst heeft gesloten die ertoe strekt dat zijn kinderen het verplichte schoolonderwijs krijgen bij die school, die als handelsvennootschap is geregistreerd?
2. Moet het begrip „consument” in de zin van artikel 2, punt 1, van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (voor de EER relevante tekst) **aldus worden uitgelegd dat het betrekking heeft op een leerling die** op grond van een schoolovereenkomst tussen een ouder en een als handelsvennootschap geregistreerde particuliere school tegen betaling **het verplichte onderwijs volgt op die particuliere school?**
3. Moet het begrip „*dienstenovereenkomst*” in de zin van artikel 2, punt 6, van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (voor de EER relevante tekst) **aldus worden uitgelegd** dat het betrekking heeft op een schoolovereenkomst tussen een ouder en een als handelsvennootschap geregistreerde particuliere school over het verstrekken van verplicht onderwijs aan leerlingen, op grond waarvan de ouders ter financiering schoolgeld moeten betalen?

4. **Indien een of meer van de drie voorgaande vragen bevestigend worden beantwoord**, moet de vraag worden beantwoord of artikel 27 van richtlijn 2011/83/EU van het Europees Parlement en de Raad van 25 oktober 2011 betreffende consumentenrechten, tot wijziging van richtlijn 93/13/EEG van de Raad en van richtlijn 1999/44/EG van het Europees Parlement en de Raad en tot intrekking van richtlijn 85/577/EEG en van richtlijn 97/7/EG van het Europees Parlement en de Raad (voor de EER relevante tekst) **aldus moet worden uitgelegd** dat de leerling of de ouder ervan kan worden vrijgesteld schoolgeld te betalen indien zij geen onderwijs hebben gevraagd voor een bepaald vak of niet tevreden zijn met het onderwijs daarin en dit vak volgens de nationale onderwijsnormen een verplicht vak is.

[betreffende de schorsing van de behandeling, de betekening van afschriften van de beslissing aan de partijen en de onherroepelijkheid van de beslissing].

67 [OMISSIS]

68 [OMISSIS]

69 [OMISSIS]

70 [OMISSIS]

71 [OMISSIS]